

بررسی تأثیر رفتار پلیس بر احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی شهر کرمان)

جلال میرزایی^۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۰۴/۰۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۳/۱۲

چکیده

چارچوب نظری این تحقیق که در سال ۱۳۸۸ با هدف بررسی جامعه شناختی تأثیر رفتار پلیس بر احساس امنیت شهروندان کرمانی صورت گرفته، برگرفته از آرای جامعه‌شناسان کارکردگرا نظیر پارسونز و دیوید ایستون است که براساس آن چگونگی بازخورد کارکرد نهادهای فرعی یک نظام سیاسی بر کل سیستم یا بخشی از آن مورد ارزیابی و مطالعه قرار می‌گیرد. این تحقیق به روش پیمایش و با استفاده از تکنیک پرسش‌نامه انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق ساکنان بالای ۱۸ سال شهر کرمان و حجم نمونه آن ۶۰۰ نفر می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که میان رفتار پلیس و احساس امنیت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین میزان احساس امنیت در زنان بیشتر از مردان و در متأهلان بیشتر از افراد مجرد است. نتیجه دیگر تحقیق نشان می‌دهد که در افراد با سطح تحصیلات لیسانس به بالا احساس امنیت کمتری نسبت به افراد با تحصیلات پایین دیده می‌شود.

کلید واژه‌ها: رفتار پلیس، احساس امنیت اجتماعی، شهروندان، کرمان.

۱- عضو هیئت علمی دفتر تحقیقات کاربردی فرماندهی انتظامی استان کرمان و استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه شهید باهنر کرمان.
hirad1390@yahoo.com - ۰۹۳۵۸۵۴۵۶۷

مقدمه

احساس امنیت از موضوعات بین رشته‌ای است که در سال‌های اخیر توجهات زیادی را به خود جلب کرده است. حوزه‌هایی چون روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی اجتماعی - مطالعات امنیتی، علوم سیاسی و حتی علوم تربیتی، هر یک از منظر خاصی به ابعاد و زوایای آن پرداخته‌اند.

احساس امنیت با طرح مسائلی چون جامعه خطرپذیر، امنیت وجودی و امنیت ذهنی، بعد از دهه ۶۰ میلادی در قرن بیستم وارد مطالعات تجربی شد و مطالعات و پژوهش‌های متعددی با سنجش «موقعیت‌های خطرزا» به اندازه‌گیری و سنجش احساس امنیت پرداختند (بیات، ۱۳۸۱، ص ۹). با توسعه این رویکرد احساس امنیت به عنوان موضوعی قلمداد شد که در فضای اجتماعی جامعه با منطق خاصی تولید، حفظ و باز تولید می‌شود، و بر این مبنا برای خود استقلال پیدا کرد، چنان‌که امروزه برخی نظریه‌پردازان (باری بوزان و بایرن مولار) احساس امنیت را از حیث اهمیت و ضرورت توجه، به خود امنیت ترجیح می‌دهند و عقیده دارند که تجزیه و تحلیل و مطالعه ابعاد، ویژگی‌ها و سطوح احساس امنیت برای شرایط امروز جوامع مهمتر از امنیت می‌باشد.

به هر حال در شرایط امروز، احساس امنیت به اندازه امنیت در کانون توجه نظریه‌ها و نیز مطالعات و پژوهش‌های تجربی قرار گرفته است و پژوهش حاضر نیز در این راستا به بررسی تأثیر رفتار پرسنل یکی از نهادهای امنیتی بر احساس امنیت شهروندان کرمانی پرداخته است.

بیان مسأله

در نظرسنجی که از سوی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۳ (پیمایش اول) در خصوص سنجش میزان امنیت اجتماعی مراکز استان‌های کشور صورت گرفته است، میانگین احساس امنیت در شهر کرمان برابر با (۷۴/۳۴) است که در مقایسه با میانگین احساس ناامنی در کل مراکز استان‌های کشور، رتبه سوم را به خود اختصاص داده است (ناجا: ۱۳۸۳).

این سطح از احساس ناامنی در شهر کرمان را می‌توان از زوایای مختلف مورد بررسی قرار داد.

برخی از دیدگاه جامعه‌شناسی، احساس امنیت را یک تولید اجتماعی می‌دانند که همه نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش ایفا می‌کنند (رضایی و دلاور؛ ۱۳۸۵: ۵)؛ لذا از وجود مشکلات و نارسایی در حوزه‌های اقتصادی اجتماعی و فرهنگی به عنوان مؤثر در بروز احساس ناامنی نام می‌برند. برخی دیگر بر اساس رهیافت روان‌شناسانه احساس امنیت را از راه عکس آن یعنی احساس ناامنی مورد بررسی قرار می‌دهند و احساس امنیت و ناامنی را ناشی از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی است (بیات،

همان: ۱۱۰). لذا بروز مواردی از گروگان‌گیری و یا فعالیت شبکه‌های مواد مخدر را در استان از عوامل مؤثر بر افزایش احساس ناامنی در میان شهروندان کرمانی می‌دانند. واقعیت آن است که احساس امنیت به عنوان پوششی اجتماعی با بسیاری از عناصر اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی ارتباط دارد و عوامل متعددی در ارتقاء یا کاهش سطح آن دخالت دارند که در این زمینه می‌توان به مواردی چون کاهش باور عمومی نسبت به مجریان، برقراری و حفظ نظم، وجود فرهنگ شفاهی با کارکرد قوی، ایجاد شایعه در میان مردم، فقدان نظام اطلاع‌رسانی فعال و بیش امنیتی جامعه اشاره کرد (مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران، ۱۳۸۲: ۱۰).

در این میان یکی از عواملی که به نظر می‌رسد با توجه به تصریح مسئولین نیروی انتظامی (ناجا) در افزایش یا کاهش احساس امنیت مؤثر است رفتار پلیس است. چنان‌که سردار سرتیپ احمدی مقدم اذعان می‌کند که «بررسی‌های آماری سامانه نظارت همگانی ۱۹۷ نشان می‌دهد بین ۵۰ تا ۷۰٪ شکایات مردم به رفتار پرسنل ناجا است». با توجه به چنین تأکیدی که توسط عالی‌ترین مقام پلیس صورت گرفته است و همچنین با توجه به وظایفی که پلیس در برقراری و حفظ امنیت شهروندان به عهده دارد و با توجه به انتظار عمومی از پلیس به‌عنوان نماد قانون، نظم، بی‌طرفی و تحقیق حاضر در پی شناسایی ابعاد و شاخص‌های تأثیرگذار رفتار پلیس بر احساس امنیت اجتماعی شهروندان کرمانی است.

اهداف و ضرورت پژوهش

اهمیت بررسی و شناخت تأثیر رفتار پلیس بر احساس امنیت شهروندان از این جهت ضرورت دارد که برنامه‌ریزان انتظامی با مراجعه به بازخورد اقدامات و تصمیمات خود در بستر اجتماعی می‌توانند به ارزیابی عملکرد خود اقدام کرده، بازخوردهای مثبت را تقویت و موارد منفی را به تدریج کاهش دهند تا ضمن جلب اعتماد بیشتر شهروندان بستر ذهنی را برای ارتقاء احساس امنیت آنان فراهم سازند.

پیشینه پژوهش

پس از پایان جنگ سرد، باری بوزان به همراه ال ویور، جاب دوویلد و غیره در مکتب کپنهاگ، در پی گسترش مفاهیم امنیت، تحلیل‌های ظریفی ارائه داده و ایده امنیت اجتماعی را مطرح کردند. موضوعی که آن‌ها مطرح کردند این بود اولاً؛ امنیت - نامنی، فقط به عوامل نظامی بستگی ندارد، بلکه امروزه مسائل اجتماعی، فراتر از عوامل نظامی ایفای نقش می‌کنند. ثانیاً، متصدی امنیت فقط دولت‌ها نیستند، بلکه نیروهای اجتماعی نقش برجسته‌ای دارند (افتخاری و نصیری، ۱۳۸۳: ۲۳۸).

باری بوزان نخستین بار اصطلاح امنیت اجتماعی را در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کاربرد. از نظر او تهدیدات تأثیرگذار بر امنیت اجتماعی زمانی روی می‌دهند که جوامع به این نتیجه می‌رسند که در شرایط کنونی، هویت «ما» مورد تهدید و تعرض واقع شده است (نبوی، ۱۳۸۷: ۱۳).

در زمینه امنیت اجتماعی در داخل کشور نیز مطالعاتی صورت گرفته است. از جمله نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران (ناجا) در سال ۱۳۸۳ به منظور «بررسی میزان احساس امنیت در بین شهروندان مراکز استان‌های کشور» نظرسنجی‌ای به عمل آورده است که هدف آن سنجش میزان ناامنی در جامعه بوده که نتایج حاصل از آن نشان می‌دهد که میزان احساس امنیت در میان شهروندان در آن سال ۹۳/۱٪ بوده است.

همچنین در پژوهشی دیگر که معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا انجام داده و پیمایش دوم طرح اول است میزان احساس ناامنی در بین شهروندان مراکز استان‌های کشور مورد بررسی قرار گرفته است (کرامتی، ۱۳۸۵: ۳۵).

پژوهش دیگری توسط جمیل صمدی در ارتباط با موضوع این پژوهش انجام گرفته است که طی آن محقق تأثیر متغیرهایی همچون پایگاه اقتصادی - اجتماعی، امنیت مالی، سرمایه گذاری، هویت قومی و امنیت سیاسی را بر امنیت اجتماعی ساکنان شهر سنندج در استان کردستان مورد بررسی قرار داده است. مهم‌ترین نتیجه این تحقیق این است که امنیت اجتماعی افراد و خانواده‌ها از سوی عوامل موجود در حوزه اقتصادی سلب و تهدید می‌شود (صمدی بگه جان، ۱۳۸۴: ۷۸).

البته در سال‌های اخیر با تغییر رویکرد پلیس در جهت برقراری امنیت، مطالعات و پژوهش‌های دیگری در خصوص سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی و نیز چگونگی استانداردسازی رفتار پلیس صورت گرفته است که نشان می‌دهد دست اندرکاران نیروی انتظامی اهتمام ویژه‌ای به مطالعات علمی جهت دگرگونی در رفتارها و نیز مأموریت‌های موجود دارند تا در پرتو آن بتوانند با شناخت نقاط ضعف نسبت به ارتقای عملکرد پلیس و نیز بهبود وضعیت امنیت جامعه اقدام کنند.

چارچوب نظری

امنیت به‌عنوان یکی از مسائل اساسی و حیاتی جامعه انسانی از دیرباز کانون توجه اندیشمندان بوده است. در یک دیدگاه امنیت صرفاً به معنای حصول شرایط فردی، گروهی و اجتماعی است که عاری از خشونت و پرخاشگری باشد و در دیدگاهی دیگر (مدرن) هم به معنای ایمنی ناشی از فقدان خشونت است و هم مبتنی بر شرایطی است که انسان به لحاظ شغلی، خانوادگی، فکری و عقیدتی، سیاسی، فرهنگی و مانند آن نیز در آسودگی یا در رفاه و آسایش باشد. در نگرش نوین هر نوع تأمین اجتماعی و هر نوع مصونیت انسان در برابر

آسیب های اجتماعی و حتی آسیب های جسمی و بیماری ها در زمره امور امنیت قرار می گیرد (کاشانی، ۱۳۸۴: ۱۲۸).

و اما احساس امنیت به عنوان زمینه و بستر قضاوت شهروندان در دو سطح فردی و اجتماعی قابل بررسی است. احساس امنیت در سطح فردی در حوزه روان شناسی قرار دارد که براساس آن تجربه های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی مورد توجه قرار می گیرد و احساس امنیت در سطح اجتماعی که موضوع اصلی این پژوهش محسوب می شود در واقع یک تولید اجتماعی است که از دیدگاه جامعه شناسی همه نهادهای اجتماعی در شکل گیری آن نقش ایفا می کنند.

دورکیم یکی از جامعه شناسانی است که ریشه پدیده های اجتماعی را در محیط اجتماعی می جوید و نه در نهاد انسان ها. فرض هایی از نوع هابز را که نظم اجتماعی و بقای جامعه را بر محور قرارداد اجتماعی تبیین نموده و در تحلیل، به ریشه های روان شناختی - انسان مراجعه می کند، طرد نموده و معتقد است قرارداد نمی تواند به عنوان اساس سازمان اجتماعی و نظم در نظر گرفته شود. به نظر دورکیم عنصر اصلی تداوم حیات اجتماعی نظم اخلاقی است، نظم اخلاقی شامل مجموعه ای از قواعد که بر روابط اجتماعی حکم فرماست و این نظم زمانی با اختلال مواجه می شود که جامعه به وضعیت «آنومی» دچار شود. از نظر دورکیم «آنومی» یا آشفتگی اجتماعی می تواند نظم و امنیت جامعه را بر هم زده و احساس ناامنی و ناامیدی بر افراد تحمیل نماید. به نظر وی «در شرایط اجتماعی مستحکم و پایدار آرزوهای انسان ها از طریق هنجارها تنظیم و محدود شده است. با از هم پاشیدگی هنجارها، آنومی با یک وضعیت بی حد و حصر به وجود می آید. از آنجا که این آرزوهای بی حد و حصر نمی توانند ارضا شوند، در نتیجه یک وضعیت نارضایتی اجتماعی پیش می آید (رفیع پور، ۱۳۷۶: ۳۵).

از نظر دورکیم آرزوها و امیال انسان نامحدود است، اینکه شخص چقدر به دست می آورد مهم نیست، چون همیشه بیشتر می خواهد. به نظر او اگر امیال قدری محدود شوند شخص می تواند ارضا شود و این جامعه است که این محدودیت را اعمال می کند.

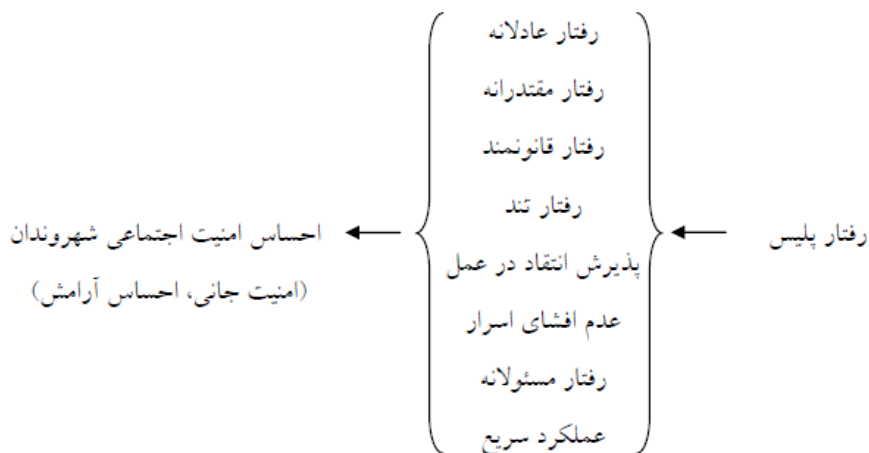
در واقع ابهامی که در تحلیل دورکیم وجود دارد این است که مشخص نمی کند که جامعه چه ابزارهایی برای اعمال محدودیت امیال بی حد و حصر در اختیار دارد و از نقش نهادها سخنی به میان نیاورده است.

در مقابل ماکس وبر در تکمیل بحث های دورکیم به اهمیت نهادهای مذهبی در جامعه تأکید می ورزد و معتقد است که تمایلات انسانی در درون جامعه شکل می یابد و جامعه متشکل از ایستارهایی است که او را جهت می دهد و نهادینه شدن این ایستارها و ارزش ها در روابط اجتماعی که با محوریت مذهب صورت می گیرد به نظم اجتماعی کمک کند (استونز، ۱۳۷۹: ۶۲).

به نظر تالکوت پارسونز که خود به ویژه تحت تأثیر دورکیم بود و تأثیر پایداری بر بسیاری

از جامعه‌شناسان معاصر گذاشته است کار ویژه اصلی جامعه محدود ساختن امیال بی حد و حصر انسان و وضع قواعد و مقرراتی بر این امیال است. به نظر پارسونز بهترین شیوه و روش برای درک کل واقعیت اجتماعی (نظم) آن است که جامعه را به عنوان «سیستم» درک کنیم. در واقع پارسونز با پرهیز از یکسویه‌نگری دورکهایم و وبر در تأکید بر یکی از اجزاء نظام اجتماعی نظیر وجدان اجتماعی و نهاد مذهب، جامعه را مجموعه‌ای از اجزاء می‌داند که بین آن‌ها روابط متقابل وجود دارد. از نظر وی چنین مجموعه‌ای صرفاً بر زور و قدرت (آن‌طور که هابز و رئالیست‌ها معتقدند) متکی نیست بلکه بر مکانیسم‌های همبستگی پیچیده و از آن جمله مبانی اخلاقی استوار است (بشیریه، ۱۳۷۷: ۸۵).

از نظر پارسونز ندرت منابع و ارزش‌ها موجب رقابت می‌گردد و از این رقابت منازعه برمی‌خیزد. بنابراین توزیع منابع و ارزش‌ها یکی از مهم‌ترین مسائل نظام اجتماعی است و از این رو ضرورت کنترل اجتماعی پیش می‌آید. این کنترل توسط نظام اجتماعی از طریق چهار کار ویژه اصلی صورت می‌گیرد که عبارتند از:

- ۱) حفظ انسجام و همبستگی اجتماعی، این کار به‌ویژه به وسیله نهادهایی چون مذهب، فرهنگ و خانواده انجام می‌شود که روی هم رفته تشکیل دهنده نظام ارزشی جامعه هستند.
- ۲) ایجاد همبستگی و حل منازعه به موجب نظام هنجاری یا حقوقی.
- ۳) کار ویژه نیل به اهداف، که به وسیله نظام سیاسی انجام می‌شود.
- ۴) کار ویژه انطباق با شرایط متغیر و جدید که به وسیله نهادهای نظام اقتصادی اجرا می‌گردد (همان: ۸۶).

البته پارسونز به مسأله زور و نقش آن در ایجاد نظم نیز پرداخته و معتقد است که اعمال زور به عنوان ضمانت اجرا جهت تضمین پیروی از هنجارها ضرورت پیدا می‌کند. وی هر چند زوری را که برای رعایت ارزش‌ها و هنجارهای مستقر اعمال می‌گردد مشروع می‌داند

اما بر این باور است که نظام سیاسی وقتی کارآست که کار ویژه‌های خود را (به طور مثال اعمال زور برای رعایت هنجارها و مقررات) به خوبی انجام دهد. یعنی بتواند به طور منظم داده‌ها را دریافت و به بازده تبدیل کند و در حوزه بازخورد پیوندهای لازم را برای تطبیق و مقایسه میان داده‌ها و بازده‌ها به وجود بیاورد.

الگوی تحلیلی پژوهش

با بررسی دیدگاه‌های مختلف جامعه‌شناسی در ارتباط با چگونگی تولید یا حفظ نظم و امنیت که پایه اصلی احساس امنیت هم محسوب می‌شود می‌توان چنین استنباط کرد که علاوه بر وجدان جمعی، اخلاق، باورهای اعتقادی و مذهب، نهادی چون پلیس که نماد قدرت در یک جامعه محسوب می‌شود و انحصار مشروع زور را در دست دارد در ایجاد نظم و امنیت و همچنین احساس امنیت نقش مؤثری دارد. اما برای نیل به این هدف که یکی از اهداف متعالی یک نظام سیاسی است بایستی به درستی داده‌ها (وضعیت امنیتی) را دریافت کند و تصمیمات لازم را اتخاذ نماید (بازده) و پس از آن باید به طور مستمر عملکرد خود را با استناد به بازخورد افکار عمومی اقدامات و برنامه‌ها و مأموریت‌هایش مورد بازبینی قرار دهد. بنابراین با چنین رویکردی و با در نظر گرفتن برخی مفروضات، تأثیر رفتار پلیس را بر احساس امنیت اجتماعی مورد بررسی قرار داده‌ایم.

فرضیه‌های تحقیق

- صرف نظر از فرضیه‌های زمینه‌ای (سن، جنس، میزان تحصیلات و ...) که اغلب در اکثر تحقیقات اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند. در این تحقیق فرضیات مطرح شده عبارتند از:
- به نظر می‌رسد بین خوش رویی پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین برخورد مقتدرانه پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین تندخویی پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین قانونمندی پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین رفتار عادلانه پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین رازداری پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.
 - به نظر می‌رسد بین انتقادپذیری پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

دارد.

- به نظر می‌رسد بین مسئولیت‌پذیری پلیس و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

۹- به نظر می‌رسد بین حضور به موقع پلیس در صحنه و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد.

روش شناسی

پژوهش حاضر در سال ۱۳۸۸ با روش پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسش‌نامه صورت گرفته است. جامعه آماری شامل همه افراد بالای ۱۸ سال ساکن در شهر کرمان است. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری، ۶۰۰ نفر به عنوان جامعه نمونه انتخاب و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی مورد بررسی قرار گرفتند.

در ساخت پرسش‌نامه، علاوه بر استفاده از شاخص‌های استفاده شده در تحقیقات پیشین سعی شده است که با گزینش معتبرترین تعاریفی که از مفاهیم اصلی پژوهش به دست آمده شاخص‌سازی صورت گیرد. برای اطمینان از پایایی ابزار تحقیق، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

الف) ویژگی پاسخ‌گویان

طبق یافته‌های پژوهش، ۴۰/۲٪ پاسخ‌گویان در گروه سنی ۱۸-۲۵ سال، ۲۷/۸٪ در گروه سنی ۲۶-۳۵ سال، ۱۶/۸٪ در گروه سنی ۳۶-۴۵ سال و ۱۱/۸٪ در گروه سنی ۴۶ سال و بالاتر قرار داشتند. همچنین میانگین سنی پاسخ‌گویان ۳۱ سال می‌باشد.

۶۲/۵٪ پاسخ‌گویان مرد و ۳۶/۲٪ زن هستند. ۴۴/۵٪ مجرد و ۵۳/۷٪ خود را متأهل دانسته‌اند. بیشترین تعداد پاسخ‌گویان دارای تحصیلات لیسانس (با ۳۱/۵٪) و بقیه دیپلم (۳۰/۷٪) و فوق دیپلم (۱۸/۳٪) هستند. ۳۰/۵٪ شاغل بخش خصوصی، ۱۹/۷٪ محصل و دانشجو و ۱۴/۵٪ کارمند هستند.

ب) سنجش میزان احساس امنیت (در نتیجه رفتار پلیس) پاسخ‌گویان

در این پژوهش جهت ارزیابی تأثیر رفتار پلیس بر احساس امنیت شهروندان از شاخص‌هایی نظیر؛ تندخویی، برخورد و مواجهه، اولویت‌قراردادن مراجعه به پلیس در هنگام بروز مشکل، خوش‌رویی، برخورد مقتدرانه، قانون‌مندی، رفتار عادلانه، رازداری، انتقادپذیری، مسئولیت‌پذیری و حضور به موقع استفاده شده است که نتایج حاصل از آن به شرح جدول شماره ۱ آمده است:

جدول شماره ۱- شاخص‌های رفتار پلیس و وجه نظر پاسخ‌گویان

جمع کل	زیاد	متوسط	کم	رفتار پلیس
۹۸/۳	۷۳	۱۵/۷	۹/۷	خوش‌رویی پلیس
۹۹/۷	۶۴	۲۱/۸	۱۳/۸	برخورد مقتدرانه با متخلفین
۹۸/۳	۳۲/۵	۲۶/۵	۳۹/۳	تندخوبی و خشونت پلیس
۱۰۰	۲۹/۵	۴۶	۲۴/۵	قانونمندی پلیس
۱۰۰	۱۶	۴۸/۷۸	۳۵/۲	برخورد عادلانه پلیس
۹۷	۳۸/۸	۳۰/۵	۲۸/۲	رازداری پلیس
۹۹/۲	۱۲	۴۷/۸	۳۹/۳	انتقادپذیری پلیس
۹۹/۵	۳۴/۸	۳۲	۳۲/۷	مسئولیت‌پذیری پلیس
۹۹/۲	۴۳/۳	۲۸/۸	۲۷	حضور به‌موقع پلیس

بر اساس نتایج جدول فوق و با یک جمع‌بندی از شاخص‌هایی که برای سنجش رفتار پلیس در این تحقیق مطرح شده‌اند. (یعنی شاخص‌های خوش‌رویی، برخورد مقتدرانه، رفتار عادلانه، رازداری، انتقادپذیری، مسئولیت‌پذیری و حضور به‌موقع) نتایج زیر به‌دست آمده است:

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی پاسخ‌گویان برحسب وجه نظرشان درباره رفتار پلیس

درصد فراوانی	فراوانی	رفتار پلیس
۱۷/۳	۱۰۴	بد
۶۷/۷	۴۰۶	متوسط
۱۵	۹۰	خوب
۱۰۰	۶۰۰	جمع

بنابراین می‌توان گفت که ۱۰۴ نفر از افراد پاسخ‌گو، برابر با ۱۷/۳٪، رفتار پلیس با شهروندان را خوب نمی‌دانند، ۶۷/۷٪ رفتار پلیس را در حد متوسط و ۱۵٪ رفتار پلیس را خوب ارزیابی می‌کنند.

(ج) متغیرهای زمینه‌ای و احساس امنیت

نتایج یافته‌های دو متغیره و چند متغیره که براساس متغیرهای زمینه‌ای و اصلی تحقیق و نوع ارتباطی که با متغیر وابسته تحقیق (احساس امنیت) برقرار می‌نمایند نشان می‌دهد که بین جنسیت و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۳- بررسی رابطه بین جنسیت پاسخ‌گویان و احساس امنیت

انحراف معیار	میانگین	تعداد	جنس	احساس امنیت
۵/۶	۲۱/۷	۳۷۵	مرد	
۵/۲	۲۳/۵	۲۱۷	زن	

نتایج حاصل از آزمون t -test برای بررسی تفاوت میانگین بین دو جنس زن و مرد بیانگر این مطلب است که زنان نسبت به مردان احساس امنیت بیشتری دارند. در رابطه بین وضعیت تأهل پاسخ‌گویان و احساس امنیت نتیجه حاصل از آزمون فوق بیانگر این مطلب است که تفاوت معناداری بین متأهلین و مجردین در میزان احساس امنیت وجود دارد. در واقع افراد متأهل از احساس امنیت بالاتری برخوردارند. نتایج حاصل از بررسی رابطه بین نوع شغل پاسخ‌گویان و احساس امنیت نشان می‌دهد که کمترین میزان احساس امنیت در بین بیکاران وجود دارد. سربازان و زنان خانه‌دار نیز احساس امنیت بیشتری نسبت به سایر گروه‌های شغلی دارند.

جدول شماره ۴- بررسی رابطه نوع شغل پاسخ‌گویان و احساس امنیت

نوع شغل	تعداد	میانگین	انحراف معیار
محصّل و دانشجو	۱۱۸	۲۱/۵۲	۵/۰۶۹۹۶
خانه‌دار	۴۶	۲۴/۹۳	۵/۵۵۹۳۹
مدرس دانشگاه	۴	۲۱/۲۵	۸/۸۰۸۱۴
بازنشسته	۲۰	۲۴/۰۵	۵/۹۵۱۳۴
سرباز	۲	۲۴/۵۰	۱۰/۶۰۶۶۰
بیکار	۱۱۱	۱۹/۵۴	۶/۶۹۸۷۱
کارمند	۸۷	۲۲/۷۵	۵/۸۳۲۸۸
شاغل بخش خصوصی	۱۸۳	۲۲/۵۴	۵/۱۱۰۵۶
معلم	۴۹	۲۰/۶۵	۵/۹۴۹۶۲
کارگر	۱۲	۲۳/۸۳	۶/۴۹۲۴۲
جمع کل	۵۳۲	۲۲/۴۰	۵/۵۶۴۲۶

بررسی رابطه بین میزان تحصیلات پاسخ‌گویان و احساس امنیت آنان براساس آزمون dnova نشان می‌دهد که کمترین میزان احساس امنیت در بین لیسانس‌ها و فوق‌لیسانس‌ها وجود دارد و بیشترین احساس امنیت بین دیپلم‌ها و زیر دیپلم‌ها وجود دارد.

نتایج تحقیق

بررسی نظر پاسخ‌گویان و جمع‌بندی نظرات آنان در زمینه شاخص‌های احساس امنیت اجتماعی که شامل احساس اضطراب از برخورد با پلیس، احساس آرامش از حضور پلیس و در اولویت قرار دادن مراجعه به پلیس می‌شود نشان می‌دهد که احساس امنیت در بین پاسخ‌گویان ۶۰/۲٪ و در حد متوسط است.

در رابطه با رفتار پلیس نیز می‌توان گفت که بیشتر شهروندان کرمانی معتقدند خوش‌رویی

پلیس، برخورد مقتدرانه پلیس با متخلفین و حضور به موقع پلیس در هنگام بروز حوادث در ایجاد احساس امنیت در آن‌ها نسبت به دیگر شاخص‌های مورداستفاده در سنجش رفتار پلیس نقش مؤثرتری دارند. در واقع ۴۰۶ نفر از پاسخ‌گویان که معادل ۶۶/۷٪ از پاسخ‌گویان را شامل می‌شوند، عملکرد پلیس را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند و تنها ۱۵٪ از افراد پاسخ‌گو عملکرد پلیس را خوب ارزیابی کرده‌اند که جای تأمل و درنگ دارد. نتایج مربوط به شاخص‌های رفتار پلیس به تفصیل ارایه شده است:

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

همان‌طوری‌که پیش از این اشاره شد، احساس امنیت شهروندان تابعی از متغیرهای گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و نظامی است که در این میان پلیس به‌عنوان یکی از ابزارهای حکومت برای برقراری امنیت عمومی و پیش‌گیری و برخورد با جرایم مختلف نقش مؤثری در امنیت عینی و ذهنی جامعه دارد؛ لذا آنچه که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته، طیفی از رفتارهای پرسنل پلیس است که هر کدام به نوبه خود در جلب اعتماد و در نتیجه افزایش احساس امنیت شهروندان و یا بالعکس مؤثر واقع می‌شوند.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ضمن اینکه بین وجوه مختلف رفتار پلیس با احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد اما میزان تأثیرگذاری شاخص‌های رفتاری بر احساس امنیت شهروندان یکسان نیست. چنان‌که از دیدگاه بیشتر پاسخ‌گویان خوش‌رویی پلیس، برخورد مقتدرانه با متخلفین و مسئولیت‌پذیری آن به ترتیب با ۷۳، ۶۴ و ۴۳/۳٪ تأثیر بیشتری در افزایش احساس امنیت شهروندان دارد. این نتایج در کنار شاخص‌هایی دیگر که اعتماد به پلیس را نشان می‌دهد و طی آن ۷۷/۶٪ پاسخ‌گویان در صورت مواجه شدن با مشکل مراجعه به پلیس را در اولویت قرار داده‌اند و نیز ۷۵/۳٪ در برخورد با پلیس احساس امنیت می‌کنند گواه این مطلب است که در صورتی که رفتار پرسنل و مأموران پلیس توأم با خوش‌رویی و مسئولیت‌پذیری با شهروندان باشد و در عین حال با متخلفین برخورد قاطع داشته باشند احساس امنیت شهروندان نیز افزایش می‌یابد.

در رابطه بین متغیرهای زمینه‌ای با متغیر مستقل تحقیق (رفتار پلیس) نتایج زیر به دست آمده نشان می‌دهد که کمترین احساس امنیت در بین افراد بیکار بوده است و از طرفی سربازان و زنان خانه‌دار و بازنشسته‌ها بالاترین احساس امنیت را در بین گروه‌های شغلی پاسخ‌گویان داشته‌اند. نتایج حاصل از وضعیت تأهل به عنوان متغیر زمینه‌ای دیگر نشان می‌دهد که افراد متأهل احساس امنیت بالاتری نسبت به مجردین دارند. فرضیه مبتنی بر رابطه بین میزان تحصیلات و احساس امنیت نیز نشان داد که در واقع در میان لیسانس‌ها و فوق لیسانس‌ها نسبت به دیپلمه‌ها احساس امنیت کمتری وجود دارد.

بنابراین با توجه به یافته‌های این تحقیق و همچنین در راستای استاندارد سازی رفتار پلیس

که این روزها مورد توجه مسئولین محترم نیروی انتظامی قرار گرفته پیشنهادات زیر ارایه می‌شود:

- یکی از شاخص‌هایی که بر احساس امنیت شهروندان تأثیر مثبت می‌گذارد حضور به‌موقع پلیس در هنگام بروز حادثه است که ۷۰٪ پاسخ‌گویان بر آن تأکید دارند. از این رو تقویت امکانات در جهت سرعت عمل در این زمینه تأثیر به‌سزایی در ارتقاء احساس امنیت شهروندان دارد.

- بیش از ۸۸٪ پاسخ‌گویان معتقدند که با خوش‌رویی پلیس احساس امنیت بیشتری می‌کنند. با توجه به این طرز تلقی، آموزش پرسنل پلیس جهت برخورد مناسب با شهروندان توصیه می‌شود.

- ۵۹٪ پاسخ‌گویان معتقدند که رفتار پرسنل پلیس توأم با تندخویی و خشونت است لذا باید با آموزش‌های مناسب از یک سو رفتار پرسنل اصلاح شود و از سوی دیگر با انعکاس جنبه‌های مثبت رفتاری پرسنل ذهنیت افکار عمومی اصلاح شود.

- از آن‌جا که ۳۲٪ از پاسخ‌گویان، پلیس را در حد کمی مسئولیت‌پذیر می‌دانند و این وجه نظر بر احساس امنیت آنان تأثیر گذار است لذا بایستی با اطلاع‌رسانی مناسب از فداکاری‌ها و ایثارگری‌ها و از خودگذشتگی مأمورانی که حتی در موارد به‌شهادت برخی از آنان می‌انجامد در اصلاح این ذهنیت منفی از طریق رسانه‌های گروهی اقدام شود.

- نتایج بررسی رابطه بین میزان تحصیلات و احساس امنیت نشان داد که کمترین میزان احساس امنیت در میان افراد لیسانس به بالا است. در این زمینه رفتار سنجیده‌تر پلیس با ارباب رجوع به‌طور عام و افراد تحصیل کرده به‌طور خاص توصیه می‌شود.

منابع

- ۱- استونز، راب. (۱۳۷۹)؛ متفکران بزرگ جامعه‌شناسی، ترجمه مهرداد میردامادی، تهران: نشر مرکز.
- ۲- افتخاری، اصغر و قدیر نصیری. (۱۳۸۳)؛ روش و نظریه در امنیت پژوهی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۳- بشیریه، حسین. (۱۳۷۷)؛ جامعه‌شناسی سیاسی، تهران: نشر نی.
- ۴- بیات، بهرام. (۱۳۸۱)؛ جامعه‌شناسی احساس امنیت، تهران: انتشارات امیر کبیر.
- ۵- صمدی بگه جان، جمیل. (۱۳۸۴)؛ «امنیت اجتماعی در شهر سنندج». (پایان نامه کارشناسی ارشد) تهران، دانشگاه تهران.
- ۶- کاشانی، مجید. (۱۳۸۴)؛ «نقش نهادهای آموزشی در برقراری حفظ امنیت ملی»، مجموعه مقالات حمایت امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا.
- ۷- کرامتی، مهدی. (۱۳۸۵)؛ «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان مراکز استان‌های کشور (پیمایش دوم)» فصل‌نامه مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا، شماره ۷ و ۶.
- ۸- رضایی، علی محمد و علی دلاور. (۱۳۸۵)؛ «هنجاریابی از موانع احساس امنیت ناجا و بررسی این احساس در سطح

- شهر تهران بزرگ»، مرکز مطالعات و تحقیقات آموزش و نیروی انسانی ناجا.
- ۹- رفیع پور، فرامرز. (۱۳۷۶)؛ آنومی یا آشفتگی اجتماعی، انتشارات سروش.
- ۱۰- مرکز مطالعات و افکار سنجی ناجا. (۱۳۷۹)؛ «احساس امنیت شهروندان در ارتباط با وظایف ناجا» به سفارش معاونت اجتماعی ناجا.
- ۱۱- مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران. (۱۳۸۲)؛ «بررسی میزان احساس امنیت شهروندان» به سفارش معاونت اجتماعی ناجا.
- ۱۲- نبوی، سید عبدالحسین. (۱۳۸۷)؛ «بررسی تأثیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و هویت قومی بر احساس امنیت اجتماعی»، فصل نامه دانش انتظامی، سال دهم، شماره دوم.
- ۱۳- ناجا. (۱۳۸۳)؛ گزارش نظرسنجی «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین حاشیه نشینان تهران بزرگ به تفکیک مناطق» تهران: معاونت اجتماعی ارشاد فاتب.

